

НАУЧНА КРИТИКА
УДК: 94(=131.1)(497)"13/16"(049.32)
94(450:497)"13/16"(049.32)
ИД: 199738636

Доц. др ГЛИГОР М. САМАРЦИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ,
КАТЕДРА ЗА ИСТОРИЈУ

ФИРЕНТИНЦИ НА БАЛКАНУ

РАДМИЛО ПЕКИЋ, ФИРЕНТИНЦИ НА БАЛКАНУ 1300–1600,
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ, КОСОВСКА МИТРОВИЦА 2012,

528 СТРАНА²

АПСТРАКТ. У издаваштву Филозофског факултета Универзитета у Приштини, из штампе је 2012. године изашла монографија доц. др Радмила Пекића, под насловом *Фирентинци на Балкану 1300-1600*, студија из средњовјековне историје. Ријеч је о обимној монографији која је заснована на искључиво научној аргументацији, а настала је након вишегодишњих архивских истраживања.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Фирентинци, Балкан, трговина, превоз, осигурања, роба, истакнута занимања.

¹ gligorijas@yahoo.com

² Научна критика је примљена 28. марта 2013, а прихваћена за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 1. јула 2013.

Пред читаоцима је обимна историјска студија из средњовјековне историје која представља свеобухватни приказ Фирентинаца на Балкану од 1300. до 1600. године. Монографија *Фиренџинци на Балкану 1300–1600*, аутора Радмила Пекића, настала је након дужег истраживања и дављења овом проблематиком. Она представља рад докторске дисертације одбрањене на Одјељењу за историју Филозофског факултета у Косовској Митровици 9. децембра 2009. године.³ Монографија „*Фиренџинци на Балкану 1300–1600*” представља значајан прилог историјској науци у проширењу сазнања о прошлости Балкана и југоисточне Европе. Монографија је обима 528 страна новинарског слога, од којих 444 стране припадају основном тексту. Структура рада, поред пет наслова основног текста, садржи: резиме, предговор, изворе и литературу, *riassunto-sintary* (резиме на италијанском и енглеском), именски и географски регистар и садржај. Приликом писања ове књиге аутор се суочио са обимном и разноврсном проблематиком. Да би монографија била што прегледнија, а самим тим и приступачнија читаоцима, аутор ју је подијелио на пет главних поглавља, унутар којих постоји већи или мањи број поднаслова. Ту су такође и она пратећа и помоћна поглавља – методолошки предвиђена.

Прво текстуално поглавље аутор почиње *Предговором* (стр. 5–13). Он наводи да је монографија текст докторске дисертације, затим истиче да у српској и европској историографији, изузев фрагментарних радова, све до данас, нема ниједног цјеловитог приказа о Фирентинцима на Балканском полуострву. Исто тако, аутор образлаже како је дошло до кристалисања теме за докторску дисертацију 2005. године на приједлог његовог ментора, упокојеног академика Богумила Храбака. Задатак основне тезе је да се презентовањем необјављених докумената исправе нетачности које су прихваћене у нашој и руској историографији, да су Фирентинци након 1530. године потиснути из Турске. Такође Р. Пекић даје приказ општег стања историје Фирентинаца на Балкану у средњем вијеку и показује да у нашој науци, до сада, ова тема није била конкретно обрађена. У уводу је јасно истакнута намјена рада, значај рада, временско и просторно разграничење као и приступ истраживањима. Све са циљем да се боље проучи, допуни и систематизује постојећа грађа којом је доказао и истакао значај Фирентинаца у свим сегментима живота на Балкану у наведеном периоду. Аутор је монографију структурисао тако да је

³ Доц. др Радмила Пекић предаје „Општу историју средњег века” на Филозофском факултету Универзитета у Приштини са привременим сједиштем у Косовској Митровици.

на основу пронађених историјских извора и постојећих сазнања предочио историју Фиренце и њене политичке везе са земљама Балканског полуострва, а потом је указао на разноврсну трговачку увозно-извозну робу са којом су Фирентинци најчешће по словали. Такође, аутор се захваљује свима који су допринијели да његова дисертација буде успјешно истражена, одбрањена и објављена.⁴

Прво текстуално поглавље *Осврћ на историју Фиренце и њене политичке везе са земљама Балкана* (стр. 14–38) аутор почиње са излагањем историје Фиренце која сеже прије Христовог рођења. Дале, он указује на континуитет њеног постојања, јер је на Етрурском насељу изникао град који је порушио Сула, а обновио Цезар 59. године п. н. е., од када датира њено име *Florentia*. Затим Р. Пекић каже да је опустошена током сеобе народа и наводи да је прелазила из руке у руку Острогота и Византинаца до 569/70. године, да би се једно вријеме скрасила под Лангобардима. Њихову владавину срушио је Карло Велики седамдесетих година VIII вијека. Верденским споразумом (843. године) подијељена је држава Карла Великог, гдје се Италија издваја као самостално краљевство које постоји само номинално. По његовом казивању, током IX и X вијека Фиренца је пролазила кроз тежак историјски период јер су се за превласт у Италији водили жестоки сукоби разних феудалних групација. Од друге половине X вијека Фиренцом владају намјесници царева „Светог римског царства њемачког народа” који су покушавали да владају самостално. У другој половини XI вијека спорови око инвеституре довели су до жестоких сукоба између папа и њемачких владара, познатији као борба између Гвелфа и Гибелина. Исто тако, аутор наводи борбу за политичку превласт племићких породица, унутрашње прилике у Фиренци као и односе са владарима средњовјековне Босанске државе. Р. Пекић, своје излагање у овом поглављу завршава детаљним представљањем њене историје од 1300. до 1600. године (Пекић, 2012, стр. 14–38).

У оквиру другог поглавља *Фиренћинска увозно-извозна трговина на Балкану 1300–1600 године* (стр. 39–156) Р. Пекић је обрадио: *трговину живом* (стр. 39–65), *трговину сољу и металима* (стр. 66–89), *трговину ткањинама и сировинама неопходним за њихову производњу* (стр. 90–122), *трговину робљем и пословицом* (стр. 123–142) и *трговину разно-*

⁴ Рад је прихваћен априла 2009. године, а одбрана дисертације била је 9. децембра 2009. године.

врсном робом (стр. 143–156). У оквиру трговине житом, аутор наводи да се значајније фирентинско дјеловање, по овом питању, на Балкану јавља почетком XIV вијека. Он истиче да је њихов најважнији пункт на Балкану био Дубровник. Најранији писани извори (крај XIII вијека) који помињу Фирентинце на Балкану везани су за трговину житом. Фирентинске трговачко-банкарске компаније на основу позајмица римском папи и западноевропским владарима добијале су извјесне трговачке привилегије. На тај начин они су стекли монопол над извозом жита што је резултирало увећавањем њиховог капитала. Аутор саопштава да је приликом трговине између фирентинских трговаца и Дубровчана долазило и до несугласица, најчешће због неиспоручене робе на вријеме, што је резултирало плаћањем одштете. Такође, наводи да је у Дубровнику долазило до спорова између фирентинских трговаца и дубровачког кнеза под утицајем млетачког дужда. Сматра се да је у позадини трговачког спора било фирентинско и млетачко супарништво (Пекић, 2012, стр. 46–47).

Аутор истиче да је интензивна трговачка дјелатност житом између Фирентинаца и Дубровника била у периоду прве половине XIV вијека, у којој су се истакле фирентинске трговачке компаније које су посредством заступника допремале жито из Апулије у Дубровник. Поред дубровачких Фирентинаца, житом су трговали и Фирентинци настањени у Задру. Разне врсте житарица Фирентинци су куповали у Палатији, Ефесу, Милету, Фокеји, као и на херцеговачким трговима од којих се истичу Брштаник и Габела. У другој половини XIV вијека та дјелатност је знатно опала, што је, како он истиче, било скопчано са низом потешкоћа између којих су се истицале куга, политичке прилике, рат и анатемисање од стране римског поглавара. Аутор наводи да се од осамдесетих година XIV вијека поново обнавља трговина са Дубровником, а од овог периода унапређује се и пословање са Истоком, што се види из докумената. Двадесетих година XV вијека Фирентинци са већим интензитетом тргују у јужној Албанији и Епиру (Арти), који су већ покорени од Турака. Широм пристаништа Грчке и Албаније забиљежени су разни превозници који су чекали на утовар жита за рачун Фирентинаца. Таква пословна пракса настављена је и у XVI вијеку (Пекић 2012, стр. 39–65).

У поднаслову *Трговина сољу и металима* (стр. 66–89), аутор истиче да је током средњовјековног периода у трговачком пословању со била незаобилазан артикал, као и стратешка трговачка роба неких градова-држава. Он наводи да се трговина сољу одвијала

на више мјеста на Балканском полуострву, између којих су се истицали Дубровник, ушће Неретве, као и Задар са сусједним острвима. Значај пословних људи из Фиренце у трговини сољу на подручју Балкана, по његовом мишљењу, не огледа се само у управљању краљевском комором, већ и у њиховом активном учешћу у производњи и продаји соли. Иако су Дубровчани искључиво имали монопол у трговини соли, и фирентински трговци у овом послу били су повезани са њима. Седамдесетих и осамдесетих година XIV вијека Фирентинци су у Задру, Пагу и неретљанским трговима били најистакнутији, захваљујући закупу царина, Краљевске коморе соли и тридесетине. На пристаништа у ушћу Неретве довозили су со из Византије и Италије, а потом у Италију одвозили метале из Србије и Босне. Са различитим пословним интензитетом и одређеним прекидима Фирентинци су трговали сољу и металима у XV и XVI вијеку (Пекић, 2012, стр. 66–89).

У оквиру *Трговине њканинама и сировинама неојходним за њихову ђроизводњу* (стр. 90–122), аутор наглашава да је у развијеном средњем вијеку Фиренца била чувени текстилни центар гдје се њен велики број грађана бавио производњом и продајом разноврсних тканина. Према наводу историографа у XIV вијеку око 30% становника Фиренце радило је у ткачким радионицама. То је, по аутору, утицало да они и њихова роба буду значајно заступљени на Балканском полуострву. Тканине које су Фирентинци продавали долазиле су као транзитна роба у Дубровник, а одатле је она транспортована на разна тржишта. Аутор истиче да се масовнија појава Фирентинаца и њихове робе на Балкану јавља у другој половини XV и у XVI вијеку (Пекић, 2012, стр. 90–122).

У поднаслову *Трговина робљем и ђослујом* (стр. 123–142), аутор саопштава да је на Балканском полуострву током средњег вијека цвјетала трговина људима, о чему свједоче бројне монографије и радови на основу историјских извора. Он истиче да су значајна тржишта за набавку робова представљали Дубровник, Дријева и Брштаник на Неретви. Аутор сматра да је Фирентинцима у средњем вијеку трговина људима представљала успутну дјелатност поред трговине житом и другом робом. Истиче да су они каснили у овој трговини за Млечанима и другим италијанским градовима, којима је то била једна од важнијих дјелатности (Пекић, 2012, стр. 123–142). У оквиру *Трговине разноврсном робом* (стр. 143–156), аутор наводи да су Фирентинци током средњег вијека, поред претходно наведених артикала, трговали: воском, стоком,

кожом, рибом, камелеотом, уљем, вином, шећером, зачинима, сапуном, дрвима, даском и другом робом широке потрошње (Пекић, 2012, стр. 143–156).

У оквиру трећег поглавља *Организација и облици пословања Фирентинаца на Балкану 1300–1600* (стр. 157–311) Р. Пекић је обрадио теме: *кредитно пословање* (стр. 157–218), *мјенично пословање* (стр. 219–236), *приватна удружења* (стр. 237–247), *заступништво* (стр. 248–274), *превоз робе* (стр. 275–291) и *осиурање* (292–311). У оквиру *кредитног пословања* (стр. 157–218), он наводи да је у средњовјековном периоду било као и данас, када трговци нису имали готовине посезали су за задужењима тј. новчаним кредитима на одређени временски рок. Недостатак новчаних средстава кочио је купопродају, па се поред трампе, роба продавала на одложено плаћање, на кредит, и уз одређену провизију. Сматрало се да позајмљени новац једног привредника другом доводи до губитка који је правдан каматом. Давање зајма доносио је пласман робе и увећање готовине од урачунате камате. Аутор истиче да су зајмодавци зарачунавали у камату већу цијену него што би то био стварни или оправдани губитак (Пекић, 2012, стр. 157–218).

У *погласлову Мјенично пословање* (стр. 219–236), аутор наводи да је мјенично пословање током средњег вијека представљало један од начина кредитне трговине. Овакав облик пословања омогућавао је новчану трговину без преношења готовог новца, смањујући ризике, како за трговце тако и за робу. Овај облик трговине примјењивали су пословни људи који су се ријетко задржавали на једном мјесту, па су зајмове које су давали наплаћивали путем мјенице, познате као „*littera cambii*”. Овакво пословање огледало се у томе што је трговац морао вратити дуг тако што би вјеровнику испоручио мјеницу коју је адресирао на неког пословног партнера. Позајмљивање је вршено у једном, а враћање новца у другом мјесту. У оваквим трансакцијама учествовале су четири особе и то двије приликом позајмљивања и двије приликом враћања. Било је случајева да је кредит враћан у другој валути. Мјеничним пословањем бавио се велики број Фирентинаца. Мјенично пословање у другој декади XIV вијека примјењивали су фактори чувених фирентинских компанија у Дубровнику, било да су пословали у име компаније или у личној режији. Чланови фирентинских компанија давали су позајмицу дубровачким трговцима у готовом новцу или роби, с тим да их ови, у предвиђеном времену, исплате у Венецији (Пекић, 2012, стр. 219–236).

У *Њоднаслову Трговачка удружења* (стр. 237–247), аутор каже да су на Балканском полуострву примјењивани разни видови трговачког удруживања. Од њих су посебно значајна фирентинска друштва, која су дјеловала током прве половине XIV вијека, као трговачке банкарске компаније. Како сазнајемо из извора, оне су најчешће носиле породична имена као што су: Барди, Перуци, Ачајуоли, Буонакорси, Скали, Моци и друга. Он истиче да су многи Фирентинци на Балканском полуострву током периода од 1300. до 1600. године били чланови или су радили за фирентинска друштва. У овом поднаслову аутор је приказао трговачка удружења у којима су партиципирали Фирентинци, а која су била организована на различите начине и на одређени временски рок, било да је у питању само једно путовање или заједничко пословање и по неколико година. Најчешћи облик пословања који су примјењивали Фирентинци на Балкану познат је као *societas* или *collegantia*, гдје једна страна даје другој страни новац или робу да уз помоћ њих тргује. Настали профит или евентуалне штете дијелили су по договору. Такође, он наводи, најчешћа пракса била је да трговац који остане у граду, у друштво уложи $2/3$ капитала, а да трговац који долази да тргује, у друштво инвестира $1/3$ капитала, свој рад и знање, а добит би дијелили на једнаке дијелове. У трговачко друштво удруживала би се најмање два или више трговаца. О фирентинским трговцима који су пословали удружени на Балканском полуострву аутор даје временски оквир од 1298. до 1589. године (Пекић, 2012, стр. 237–247).

У *Оквиру ъоднаслоа Засџујнишиџво* (стр. 248–274), аутор истиче да су Фирентинци од првих пословних контаката на југоистоку Европе користили услуге прокуратора (заступника), за шта су плаћали одређену надокнаду. Он наводи да су Фирентинци одређивали своје заступнике који су пословно боравили на Балканском полуострву, било у државној служби, приватној режији или путем трговине. Аутор, на основу извора који говоре о пословању на подручју Дубровника, преко агената, самосталних трговаца и великих фирентинских друштава, датира све ово у период од 1299. до 1598. године (Пекић, 2012, стр. 248–274).

У поднаслову *Превоз робе* (стр. 275–291), аутор истиче да је, као и данас, у средњем вијеку била веома важна ставка *џревоз робе* у трговачком пословању. А у вези с њом, од изузетне важности биле су временске прилике, пљачка, као и царине гдје је роба морала да се укалкулише. Он саопштава да је највећи дио робе коју су Фирентинци куповали или продавали на балканским тржиштима

упућиван преко Дубровника у Италију. Аутор истиче да су Фирентинци преносили робу до балканских тржишта комбиновано. Роба је превожена копненим путем до Анконе, а потом морем у Дубровник. Из Дубровника, фирентинска роба једним дијелом превожена је копном – караванима „дубровачким” или „цариградским” друмом, а други дио – воденим путем ка Јонском или Егејском мору. Коришћени су и путни правци преко Трста, Птуја, Славоније, Београда и даље. Он наводи да је први познати брод који је пловио за рачун Фирентинаца, у Дубровник стигао 1303. године. Овако изнајмљена пловила од стране Фирентинаца, стизала су у разна пристаништа Балканског полуострва: Задар, Дубровник, Котор, албанске, грчке, турске луке и друга пристаништа у Малој Азији (Пекић, 2012, стр. 275–291).

У поднаслову *Осијурање* (стр. 292–311), аутор истиче да је један од организацијских облика који су примјењивали Фирентинци приликом транспорта робе воденим путем било поморско осигурање. Систем осигурања паралелно се развио са унапређењем трговине и прометом робе. Да би избјегли нежељене посљедице приликом транспорта и трговине робе, осмислили су систем осигурања. Они се и сматрају утемељивачима система осигурања. Аутор наводи да су фирентински трговци, прије него што је заживио систем осигурања, приликом склапања уговора о превозу одређене робе од једног до другог мјеста, договарали са супротном страном ко ће да преузме ризик. Исто тако, он истиче, док нису постојала осигуравајућа друштва, то су вршили појединци који су осигуравали бродове, бродске топове, разноврсну робу, особе, као и новац за набавку животињских намирница. Систем осигурања трговци су користили приликом превоза робе од балканског пристаништа ка Апенинском полуострву и обратно. Поморско осигурање вршило се склапањем уговора између осигуравача и осигураника (најчешће бродар) пред државним нотарима. Осигурање се вршило од разних опасности на мору, као што су разне хаварије, пожари, гусари итд. Аутор у вези са осигурањем помиње Фирентинце од деведесетих година XIV вијека до 1600. године (Пекић, 2012, стр. 292–311).

У оквиру четвртог поглавља *Истакнути Фирентинци на Балкану 1300–1600* (стр. 312–374) Р. Пекић је обрадио теме: *просвјетни и административни радници* (стр. 312–319), *дијломаше* (стр. 320–334), *браћевинари-занатлије* (стр. 335–350), а у оквиру наслова *здравствени радници* (стр. 351–354), обрадио је у поднаслову: *апошекаре* (стр. 354–372) и *бербере и вејеринаре* (373–374). Он истиче да је велики

број Фирентинаца, различитих професија, дјеловао на Балканском полуострву од 1300. до 1600. године. По њему су поједине фирентинске личности у Дубровнику и Задру биле од великог угледа и значаја. Образовани Фирентинци који су дјеловали у ренесансном периоду у Дубровнику истицали су се као историографи, ректори Дубровачке гимназије, рачуновође, нотари, апотекари, судије, трговци, заступници, конзули и други (Пекић, 2012, стр. 312–319).

У поднаслову *Дијломаџије* (стр. 320–334), аутор наводи да су Фирентинци значајним дјеловањем на подручју Дубровника почели у другој деценији XIV вијека, али су свог конзуларног представника добили тек на крају XV вијека. Они су у почетку обављали ту дужност доживотно, а од прве половине XVI вијека мијењали су се сваке три године. По опису аутора ту дужност су само могли обављати људи од повјерења Влади у свом граду и човјек који је познавао добро прилике на Балкану. Конзули су били трговци великог формата, рјешавали су трговачке спорове и били на услузи Фирентинцима који су извозили, односно увозили робу са Балканског на Апенинско полуострво и обратно. Истовремено они су се бавили и тајном дипломатијом, радећи за интересе не само своје државе, већ и других значајних држава (Пекић, 2012, стр. 320–335).

У оквиру поднаслова *Грађевинари-занатлије* (стр. 335–350), аутор истиче да су на Балканском полуострву од 1300. до 1600. године дјеловали фирентински мајстори разних градитељских, односно занатских вјештина. Међу њима су посебно значајни они чији су радови ушли у сферу умјетности, као што су архитекте-инжењери, кипари, клесари, златари, сликари и резбари. Он је њихову дјелатност приказао тематски и хронолошки на основу њиховог угледа и висине зараде. Међу Фирентинцима који су својим умјетничким радом и способностима оставили трајни печат, аутор посебно истиче рад оних на цркви Св. Влаха, на Кнежевом двору, фрањевачком и доминиканском самостану, тврђавама Минчети, Бокару, Брсаљи и Ловријенцу, те зидинама Стона, као и оне који су уљепшавали цркве посвећене Св. Клари и Св. Року али и приватне објекте. Они су на тај начин, по мишљењу аутора, преносили своја знања и умијећа на младе нараштаје Балкана (Пекић, 2012, стр. 336–350).

У оквиру наслова *Здравствени радници* (стр. 351–354), аутор је обрадио занимања: *апоџекари* (стр. 354–372) и *дербери и вејтеринари* (стр. 373–374). Током средњовјековног периода у градским

средиштима и њиховим областима, поклањана је значајна брига здравственим приликама. На основу архивских извора аутор истиче да од XIII вијека у приморским градовима Балканског полуострва дјелују професионални љекари, који су били ангажовани од стране градских власти. Он каже да су у Дубровнику ангажовани љекари из градова данашње Италије. Међу љекарима који су радили на овом подручју, аутор наводи значајан број Фирентинаца. Фирентинске здравствене раднике, као и њихове колеге из других италијанских градова привлачила је превасходно добра зарада коју су добијали као државни службеници. Они су пружали здравствену заштиту и лијечили становништво које је долазило и из унутрашњости Балканског полуострва. Неки од њих су продужавали службу и остајали до краја свога живота, што потврђују њихови тестаменти (Пекић, 2012, стр. 351–354).

У поднаслову *Апошекари* (стр. 354–372), аутор истиче значајан број Фирентинаца који су дјеловали на подручју Балканског полуострва. Они су у својим апотекама поред медикамената продавали и разноврсну робу на основу које су могли остварити добру зараду. Он наводи да се на Балканском полуострву Фирентинци најраније јављају у Задру. Исто тако, аутор саопштава да је у Задру почетком XIV вијека дјеловало неколико апотекара, док се у Дубровнику јављају почетком XV вијека. Њихов број од почетка XIV вијека на Балканском полуострву био је у непрекидном расту до краја XVI вијека (Пекић, 2012, стр. 354–372).

У поднаслову *Бербери и вејшеринари* (стр. 373–374), аутор истиче да су на подручју Дубровника поред апотекара и љекара у својству здравствених радника, дјеловали и бербери, који су се бавили пуштањем крви и вршењем обдукција. Они су били општински службеници, па им је општина давала накнаде на име плате и стана. Аутор наводи значајан број Фирентинаца који су радили као бербери у Дубровнику у временском распону од 1416. до 1518. године (Пекић, 2012, стр. 373–374).

У поглављу *Привајни живош Фиренџинаца* (стр. 375–452), Р. Пекић је обрадио и поднаслов *друшћвени и йородични сџајус* (стр. 375–395), *шесџаменџи и инвенџари* (стр. 396–402), *шесџаменџи и инвенџари Фиренџинаца у Дубровнику* (стр. 403–441) и *шесџаменџи и инвенџари Фиренџинаца у Задру* (стр. 442–452). Он наводи да су се Фирентинци на Балканском полуострву задржавали зависно од пословног ангажмана. Они су као и други странци долазили трговачким бродовима, а становали би у кућама које су изнајмљивали њихови раније пристигли земљаци. Међутим, половином

XIV вијека дубровачка влада изградила је преноћишта и гостионице за смјештај странаца, које је финансијски стимулисала. Аутор наводи значајан број Фирентинаца који су по разним основама долазили у Дубровник гдје су се привремено или трајно задржавали добијајући статус грађанства и склапајући брак оснивали породицу. Њихов основни мотив најчешће је био заједнички живот и стицање материјалне користи. Аутор је у посљедњем поглављу приказао приватни живот Фирентинаца на Балкану. На тај начин он је завршио књигу у којој је приказао живот истакнутих Фирентинаца, затим њихове тестаменте или опоруке које регулишу расподелу оставштине између насљедника зарад мира, слоге и љубави у породици (Пекић, 2012, стр. 375–395).

Посљедње текстуално поглавље монографије Р. Пекића јесте *Закључак* (стр. 215–220) у коме он износи резултате свога рада, посебно наглашавајући прикупљање и систематизовање грађе. О крајњим резултатима до којих је дошао овај научник нећемо вас детаљно обавјештавати. Ми ову књигу истински препоручујемо за читање, и као научну студију и заиста занимљиву монографију. Ту је још и сажетак на енглеском и италијанском, *Riassunto* (стр. 459–464), *Summary* (стр. 465–471). Посљедњи дио монографије је пратећи и сервисни, а сачињавају га *Извори и лијература* (стр. 471–486), *Рејисџар географских назива* (стр. 487–497) и *Именски рејисџар* (стр. 498–526), како је методолошки и предвиђено.

У свом раду аутор је примијенио класичан историјски метод истраживања на основу анализе и синтезе садржаја историјских извора. На тај начин примијењени методи су резултирали јасном и читком причом о насловљеној теми и предмету истраживања. Композиција рада је адекватна, излагање је подијељено на главне наслове који чине логичку цјелину, а они су даље најчешће дијељени на поднаслове и представљају уже тематске цјелине. Излагање је течно, логички повезано, прегледно и јасно. Стил, језик и изрази одговарају стручном историографском раду без фразирања и реторичких синтагми. У овој монографији аутор је навео преко 2000 напомена које су већином архивске. Аутор нам је приказао прошлост Фирентинаца на Балканском полуострву на основу необјављених и објављених извора. У цјелини се може тврдити да ова монографија доноси нове чињенице, које су угледале свјетлост дана по њеном објављивању.

Аутор је обрадио све сегменте фирентинског дјеловања у временском и просторном оквиру свога истраживања. Монографија поред матичног знања потврђује и педагошке критеријуме. На-

чин обраде чињеница и изведени закључци одражавају стручни, научноприповедачки ниво писца књиге. Монографија показује развијени смисао за уочавање и дефинисање проблема, логично и поступно развијање радње, правилност у извођењу закључака и у њиховој аргументацији.

Монографија *Фиренџинци на Балкану 1300-1600*, Р. Пекића, писана је акрибијом и методологијом научног рада, критички и свјесно, што је утемељено на аутентичној изворној грађи, која се по први пут објелодањује. Зато она, заиста, представља значајно научно дјело и вриједан је допринос познавању политичке, привредне и културне прошлости Фирентинаца на овом важном и стратегијски осјетљивом простору.

GLIGOR M. SAMARDŽIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA WITH TEMPORARY HEAD OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, FACULTY OF PHILOSOPHY,
DEPARTMENT OF HISTORY

SUMMARY

THE FLORENTINES IN THE BALKANS

RADMILO PEKIĆ, *FLORENTINES IN THE BALKANS, 1300-1600*,
FACULTY OF PHILOSOPHY, KOSOVSKA MITROVICA, 2012, 528 PAGES

In the monograph *The Florentines in the Balkans 1300-1600*, the main topic is Florence's trade in the Balkans, in the period from the fourteenth to the seventeenth century. This historical period is the subject of the author's scientific research. The fact is that neither in Serbian nor in European historiography, with the exception of a few fragmentary works, there is no comprehensive survey to date of the Florentines' role in the Balkans. Writing the book, the author was faced with extensive and varied problems. To make his monograph more accessible and more acceptable to the readers, he divided the text in five main chapters (Review of the history of Florence and its political ties with the Balkan countries (pp. 14-38), Florence's trade in the Balkans 1300-1600 (p. 39-156), Forms and organization of Florentine business in the Balkans 1300-1600 (p.157-311), Prominent Florentines in the Balkans 1300-1600 (pp. 312-374), The Private Life of Florentines (pp. 375-452)), not including ancillary and methodologically planned topics, and within them a greater or lesser number of headings. The author covered all the segments of the temporal and spatial scope of the research. This monograph contains pedagogical criteria in addition to his basic content. The handling of facts and conclusions reflects the professional, scientific and narrative high level of the author. He shows a subtle sense for identifying and defining problems, he logically and gradually develops the topics, he is consequential in his conclusions and his arguments. This monograph by Radmilo Pekić is written meticulously and the author is critically aware of the methodology of scientific research. His work is based on some authentic and original material, not disclosed until now. That's why it is, indeed, an important scientific work and a valuable contribution to the understanding of political, economic and cultural history of Florentines in this important and strategic sensitive area.

KEY WORDS: the Florentines, the Balkans, trade, transportation, insurance, supplies, featured occupations.